

VÄST SAHARA

Nr 4 2017 Pris 30 kronor

Marocko stoppade svenska
EU-parlamentariker på väg
till Västsahara 4

EU vill kringgå EU-domen 8

Protest mot ockupationen:
fem års fängelse 14

STULEN SAND TILL KANARIE- ÖARNA



Utgivare av **Svenska Västsaharakommittén** (f.d. Föreningen Västsahara) och utkommer med fyra nummer per år. ISSN 1652-2052

Ansvarig utgivare och redaktör: Lena Thunberg

Redaktionsråd: Kerstin Bjurman
Ulla-Karin Karlson
Arto Valtonen
Charlotte Wester
Monica Zak

Grafisk form: Tidningsform & Textfason
Layout: Mad Alice

Adress: Västsahara
c/o Afrikagrupperna
Linnégatan 21,
413 04 Göteborg

Telefon: 070 - 475 46 45

Hemsida och facebook:
www.vastsahara.net
www.facebook.com/
tidskriftenvastsahara

E-post: vastsahara@brevet.nu

Prenumerationer:
Privatperson: 125:-
Stödprenumeration: 145:-
Organisationer: 150:-
Utländsk prenumeration: 200:-
Plusgiro: 20 40 03 - 8
Swish: 1235272000

Omslagsbilder:
Framsida: Två västsahariska kvinnor på stranden utanför Dakhla blickar ut mot Kanarieöarna. Anna Widoff.
Baksida: Laila Fakhouri, västsaharisk student och MR-försvarare. Lena Thunberg.

Tryckeri: Danagård LITHO

Presslagd: November 2017.

Tidskriften Västsahara får ekonomiskt bidrag av Statens kulturråd och Fredsmiljonen. Tidskriften ansvarar för innehållet.

Vill du veta mer? Tidskriften Västsahara: www.vastsahara.net **Western Sahara Resource Watch:** Nyheter och information om Västsaharas naturresurser på engelska www.wsrw.org **VästsaharaAktionen:** 27 medlemsorganisationers kampanjsida, www.vastsaharaaktionen.se **Arso:** Bakgrund och nyheter på engelska, www.arso.org **Støttekomiteen for Vest-Sahara:** www.vest-sahara.no **Polisario Front:** Telefon 0734-852865 **Informationsfoldrar** (enstaka gratis): Västsahara finns inte på kartan 2014, Erkänn Västsahara! 2014, Västsahara väntar på frihet 2013, Unga i öknen 2012, Muren, minorna, bomberna 2009, Ockuperat område 2008 och Västsahara 2006. **LÄSTIPS:** Västsahara – Europas sista koloni i Afrika, L Thunberg, Föreningen Västsahara, 2013, 115:- inkl frakt. Beställ på www.vastsahara.net



EU vill fortsätta stjäla Västsaharas råvaror. 5

Svenska EU-parlamentariker stoppades av Marocko. 6

5 års fängelse för protest mot ockupationen. 8



Anders Kompass, civilkurage, mod och Marocko. 11

En dröm byggd på lösan sand. 12

Den svenska regeringen blundar. 15

Fortsatt stöld trots EU-dom?

I skrivande stund i november och bakom stängda dörrar sker förhandlingar mellan Marocko och EU om hur de västsahariska dyrbara råvarorna ska kunna fortsätta hamna i Marockos ägo. Den rättmätiga ägaren, västsahariernas erkända representant Polisario är inte involverade i denna process. Det är illegalt, skamligt och upprörande.

Enligt den tydliga och skarpa domen i EU-domstolens högsta instans i december 2016 kan inte Västsahara ingå i avtal mellan EU och Marocko eftersom Västsahara inte tillhör Marocko. Det är ett annat territorium. Dessutom slås fast att Polisario är västsahariernas erkända representant och det är i så fall de som ska uttala sig i frågan.

EU-kommissionens ivriga försök att kringgå domen har nu lett till att de försöker ersätta Polisario med lokala västsaharier som är lojala med den marockanska ockupationsmakten. Rättsvidrigt och illegalt om så skulle ske.

I oktober reste fem EU-parlamentariker, varav två var svenska, till ockuperade Västsahara för att med egna ögon och öron skaffa sig en bild av situationen i landet. De folkvalda representanterna släpptes aldrig in i Västsahara. Den marockanske borgmästaren förklarade när planet landat i El Aaiún och han gått ombord att EU-parlamentarikerna inte var välkomna.

De svenska EU-parlamentarikerna Jytte Guteland (S) och Bodil Valero (MP) med flera slås nu inom EU och EU-parlamentet för västsahariernas rättigheter.

Flera av stränderna på svenskarnas stora semesterparadis Kanarieöarna har inte spansk sand utan stulen sand från Västsahara. Två journalister har grävt i sanden.

En av många västsahariska aktivister som dömts till långa fängelsestraff finns nu i Sverige. Läs hans berättelse.



LENA THUNBERG redaktör för tidskriften Västsahara

EN HISTORIA AV VÅLD OCH SVEK

Västsahara är till två tredjedelar ockuperat av Marocko sedan 1975. De västsaharier som lyckades fly bor sedan dess i flyktingläger i Algeriet.

Västsahara, som var en spansk koloni, står på FN:s lista över områden som ska avkoloniseras. Sedan 1991 finns en FN-styrka på plats för att genomföra en folkomröstning om Västsaharas självständighet. Eldupphör råder mellan Marocko och den västsahariska befrielserörelsen Polisario sedan dess. Någon folkomröstning har dock inte ägt rum på grund av Marockos vägran att acceptera ett självständigt Västsahara. Frankrike är Marockos främsta supporter. År 2013 undertecknade EU ännu ett fiskeavtal med Marocko, där de västsahariska vattnen är inkluderade, vilket strider mot internationell lag. Marocko är en av EU:s största mottagare av ekonomiskt stöd.

2012 gav den svenska riksdagen regeringen i uppdrag att erkänna Västsahara. Det har ännu inte skett. EU-domstolen fastställde 2016 att Västsahara inte tillhör Marocko.



Flygavtal EU-Marocko inkluderar ockuperade Västsahara

I oktober godkände EU-parlamentet ett flygavtal mellan EU och Marocko – där ockuperade Västsahara ingår. Det skedde trots EU-domen i december 2016, som klart säger att Västsahara inte tillhör Marocko och att handels- eller associeringsavtal mellan EU och Marocko därför inte gäller Västsahara.

Miljöpartiets och Vänsterpartiets svenska parlamentariker röstade nej till avtalet. Socialdemokraternas parlamentariker lade först ned sina röster men ändrade sig sedan till ett nej. Motiveringen till de först nedlagda rösterna var att det fanns för många oklara punkter i avtalet.

Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna röstade ja till avtalet.

– Vi tror inte att isolering är rätt strategi för att hjälpa människorna i Västsahara. Frågan borde väl snarare vara varför vissa ledamöter vill att det ska bli svårare att resa dit och därifrån? säger Christofer Fjellner (M) i en kommentar till omröstningen.

Dags för prenumeration!

Vi behöver alla prenumeranter vi kan få för att kunna fortsätta ge ut Tidskriften Västsahara. Tidskriften kommer ut med 4 nr/år. Pg 204003-8. Du kan också swisha 1235272000. Glöm inte att ange namn, adress och vad det gäller, när du betalar. 125:- (privatperson), 145:- (stödprenumeration), 150:- (organisation), 200:- (utland). Tack för att du prenumererar! Om du vill bli medlem i Svenska Västsaharakommittén är avgiften 75:- (privatperson) och 300:- (organisation)

Julklapptips

Tyst territorium av Fredrik Laurin och Lars Schmidt. Sju reportage om Västsahara. (2013)
Västsahara av Jonas Sjöstedt. En spänningsroman och EU, Västsahara och Norrbotten. (2010)
Västsahara – Europas sista koloni i Afrika av Lena Thunberg. En beskrivning av Västsaharakonflikten. (2013)
Pojken som levde med strutsar av Monica Zak (2001) En pojke försvinner i en strutsflock...
Dansa med strutsar av Monica Zak (2015) Pojken försvinner igen.

Tre stulna kameror

Videoaktivistgruppen Equipe Medias kortfilm 3 Stolen Cameras hade premiär på dokumentärfilmfestivalen i Leipzig 3 november. Premiären skulle ha ägt rum en månad tidigare i Beirut men libanesiska myndigheter stoppade visningen efter påtryckningar från Marocko. Filmen beskriver aktivisternas kamp för att i smyg filma marockanska övergrepp mot västsaharier i den ockuperade delen av Västsahara, där medierapportering i princip är förbjuden. Filmen är gjord i samarbete med filmkollektivet Råfilm.

209 595 kr för maratonlopp

I knappt två månader sprang Olle Svalander 42 maratonlopp genom Sverige från Medelpad till Skåne. Det var en sträcka på sammanlagt 176 mil. Av de 56 dagar han var ute sprang han 49 trots skador och smärta i ben och fötter. Samtidigt skedde en insamling till skolor i flyktinglägren i Algeriet. Slutsumman blev det fantastiska 209 595 kronor. Media har följt hans lopp. I februari deltar Olle Svalander i det årliga Sahara Marathon i flyktinglägren för att springa och för att överlämna pengarna.



Kathleen McCaughy, Amnesty, riksdagsledamöterna Lotta Johnsson Fornarve (V), Johan Büser (S) och Birgitta Ohlsson (L) samt Erik Hagen (Western Sahara Resource Watch) samtalande med moderator Tobias Smedberg (Agenda PR) på ett seminarium i Stockholm i september.

Svensk inblandning i plundringen av Västsahara

Svenska företag och AP-fonderna deltar genom sina verksamheter och investeringar i plundringen av ockuperade Västsahara. Den svenska regeringen ger inga direktiv till svenskt näringsliv, trots en EU-dom som klart säger att Västsahara inte tillhör Marocko.

Detta redovisades vid ett seminarium i september av Emmaus Stockholm, där rapporten "Sverige och plundringen av Västsahara" presenterades. Rapporten är skriven av nätverket Western Sahara Resource Watch (WSRW). Atlas Copco har sålt borrhisar, som används vid marockansk utvinning av fosfat i Västsahara. Företaget vägrar att svara på frågor från WSRW om underhåll och fortsatt verksamhet i området. Marocko tjänar 200 000 miljoner dollar per år på försäljningen av fosfaten.

Wisby Tankers AB förser den marockanska militären, myndigheter och företag i Västsahara med en halv miljon liter oljeprodukter varje dag. Leveranserna sker med tre fraktfartyg och verksamheten har pågått i många år. Kite.se har anordnat surfresor till den västsahariska staden Dakhla. Dakhla ligger i Marocko påstår organisationen på sin hemsida. Svenska fiskefartyg var länge verksamma i västsahariska vatten. Svenska fiskare arbetar fortfarande i området. De statliga AP-fonderna har placerat 10 miljarder kronor i företag som underlättar Marockos illegala plundring av fosfatmineral i Västsahara genom bland annat energiförsörjning och infrastruktur. Ett av företagen är tyska Siemens. Till skillnad från den svenska uppmanar regeringarna i Nederländerna, Norge och Danmark företag att hålla sig bort från verksam-

heter i det ockuperade Västsahara. – Sverige är för passivt! Sverige har möjlighet och skyldighet att agera. Marocko fortsätter ju att tjäna pengar på ockupationen. Man misstänker politik i det hela, sa på mötet Amnesty Internationals Kathleen McCaughy, sakkunnig om ekonomiska aktörer och mänskliga rättigheter. **Svenska Exportkreditnämnden** har tagit tydlig ställning i frågan. Myndigheten främjar svensk export genom statliga garantier för utebliven betalning. Men om transaktionerna involverar Västsahara så gäller inte garantin. Nordiska Investeringsbanken stöder inte projekt i Västsahara, uppger man. Kommerskollegium säger att man inte fått något uppdrag från regeringen att agera. Men Svensk Exportkredit, Näringslivets internationella råd, Swedfund, Business Sweden

Med på länk från Bryssel var också EU-parlamentariker Jytte Guteland (S).

och Svensk sjöfart har ingen hållning alls eller som Swedfund säger "utesluter inte möjligheten att stödja företag i Västsahara" eller Business Sweden "frågan är hypotetisk" eller Svensk sjöfart "tar inte ställning till olika länders politiska system". – Upphör med företagande i Västsahara! Sverige borde kunna göra liknande rekommendationer som Norge, Nederländerna och Danmark. Marocko har inga rättigheter i Västsahara, sa Johan Büser, riksdagsledamot (S). – När det gäller handel Israel–Palestina finns det rekommendationer. Varför inte här? sa Erik Hagen från WSRW, som presenterade rapporten. – Eller Sydafrika på den tiden, påminde Johan Büser. – Det är helt oacceptabelt att svenska pensionspengar går till plundring av ockuperat område, påpekade Lotta Johnsson Fornarve. – Varför är det inte mer aktion? Sveriges agerande i FN:s säkerhetsråd har ju inte heller nått några överväldigande resultat. Inte heller i EU-processen, menade Erik Hagen. – Glöm inte att det också finns något som heter konsumentmakt, påminde Birgitta Ohlsson, Liberalerna.

EU vill fortsätta stjåla Västsaharas råvaror

EU agerar nu för att kringgå EU-domen och låta Marocko fortsätta plundra Västsahara.

Det var en stor seger för västsaharierna, när EU-domstolens högsta instans i december 2016 fastställde att associations- och handelsavtal mellan Marocko och EU inte gäller Västsahara, eftersom Västsahara inte tillhör Marocko. Dessutom fastslogs att Polisario är västsahariernas representant.

Men utan insyn och naturligtvis utan kontakt med Polisario förhandlar under hösten EU med Marocko om ett nytt avtal, där de västsahariska produkterna ändå ska ingå. – Vi vill ställa till ett herrans liv. Allt går nu i helt fel riktning. Sätt stopp för detta! Man agerar nu helt regelvidrigt. EU borde klart och tydligt ha förklarat vad som gäller efter EU-domen. Alla EU-länder ska naturligtvis följa lagen! sa Jytte Guteland, EU-parlamentariker (S) på länk från Bryssel vid seminariet i Stockholm 27 september om handel med västsahariska varor.

– Det var precis vad EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker sa i ett tal nyligen: "EU-lag ska respekteras och transparens ska gälla handelsavtal". Det paradoxala är att man gör precis tvärtom! Förhandlingarna om att kringgå EU-domen sker i skymundan. Ingen transparens. – Det är Polisario som är representant för västsaharierna! Det är dem man i så fall ska förhandla med. – Människor är okunniga om vad som händer. Vi är verkligen oroliga för att det blir ett förslag till ett tilläggsprotokoll där man har frångått EU-domstolens dom. Vi kan bara hoppas att parlamentet säger nej till ett sådant kommissionsförslag. Marocko tjänar enorma pengar på att sälja

plundrad västsaharisk fosfat, fisk, grönsaker och sand som sina egna produkter runt om i världen. Dessa ekonomiska intressen är troligen huvudskälet till den 42-åriga ockupationen av stora delar av Västsahara.

Trots protester från Liberalerna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet i riksdagens EU-nämnd, valde den svenska regeringen i maj att säga ja till förhandlingar mellan EU och Marocko och därmed EU:s strävan att ändå få med västsahariska varor i ett nytt tilläggsavtal.

Marocko ska ha hotat EU med att öppna gränsen för flyktingar, om Marocko inte längre får möjlighet att sälja stulna västsahariska varor till EU-länderna.

EU har sedan länge mycket goda relationer med Marocko, så kallad avancerad status. EU vill genom Marocko underlätta för handel med hela Nordafrika. Men framför allt agerar Marocko vakthund mot flyktingar från Afrika till Europa. Sedan många år har flyktingvägen över Gibraltar sund från Marocko, den närmaste vägen från Afrika till Europa, upphört. Med Marockos hjälp har den vägen täppts till.

Den svenska regeringen har inte gett någon information eller vägledning till svenskt näringsliv om konsekvenserna och tolkningen av EU-domstolens dom från december 2016.

– Nu gäller det också att pusha på den svenska regeringen, sa Jytte Guteland.

– Man måste vara tuff mot Marocko! Ger man dem lillfinger så tar de hela handen. Det är min lärdom, sa riksdagsledamoten Birgitta Ohlsson (L) och tidigare EU-parlamentariker samt minister i den svenska regeringen. – Marocko har ett enormt nätverk. Det här är Davids kamp mot Goliat.

TEXTER: LENATHUNBERG



El Aaiúns hamn. Här förvaras oljan som Wisby Tankers transporterar.

Svenska EU-parlamentariker på väg till Västsahara stoppades av Marocko

Fredagen den 27 oktober reste EU-parlamentarikerna Jytte Guteland (S) och Bodil Valero (MP) tillsammans med tre spanska EU-parlamentariker med flyg från Kanarieöarna till Västsahara för att med egna ögon bilda sig en uppfattning om situationen i landet när det gäller handel och mänskliga rättigheter och för att träffa och samtala med västsaharier. Men de fick aldrig komma in i landet.

När planet landade på flygplatsen i El Aaiún gick ett meddelande ut i högtalaren att endast marockaner och turister fick gå av. Kvar satt de fem europaparlamentarikerna. Då klev den marockanske vice borgmästaren i El Aaiún ombord och förklarade att parlamentarikerna ”inte var välkomna”.

Planet var omringat av militär. Parlamentarikerna tvingades därefter lämna landet de inte hunnit se med ett plan tillbaka till Las Palmas.

- Det är helt oacceptabelt. Marocko vill uppenbarligen inte ha besökare till Västsahara och speciellt inte EU-parlamentariker. Jag kommer att kräva en förklaring av Marockos ambassadör i Bryssel, sa Jytte Guteland i en intervju när de landat på flygplatsen i Las Palmas.

I december 2016 fastställde EU-domstolen att Västsahara inte tillhör Marocko och att associations- och handelsavtal mellan EU och



Bodil Valero (MP) EU-parlamentariker



Jytte Guteland (S) EU-parlamentariker

Marocko alltså inte gäller Västsahara. Dessutom slog domstolen fast att västsahariernas representant är Polisario Front. Marocko rasade och nu under hösten pågår förhandlingar mellan EU och Marocko om ett tilläggsavtal, där syftet är att kringgå EU-domstolens dom, så att västsahariska varor ändå ska kunna säljas av Marocko. Marockos inkomster från ockuperade Västsahara gäller främst fosfat, fisk, sand och grönsaker från enorma växthus i södra Västsahara. Polisario Front, västsahariernas representant, är uteslutna ur förhandlingarna.

Jytte Guteland (S) är ordförande i EU-parlamentets intergrupp för Västsahara, där också Bodil Valero (MP) sedan länge är aktiv.

- Det här var ju tyvärr inte helt oväntat men naturligtvis är vi mycket besvikna, sa Bodil Valero om att gruppen stoppats.

Hon menade att Marocko bara vill ha besök av egna inbjudna där de själva kan styra vilka personer besökarna får träffa.

- Vi har ett uppdrag som EU-parlamentariker att fatta välgrundade beslut om handel. Då måste vi kunna informera oss och prata med bland annat civilsamhället, sa Jytte Guteland.

Båda menade också att det är svårt att få insyn i EU-processen som nu pågår, där EU försöker kringgå EU-domen.

- Vi har också ett stort uppdrag att informera och påverka andra länder, främst Frankrike och Spanien, sa Bodil Valero. Det här är inte en partiskiljande fråga utan det handlar om olika länders hållning och intressen i Västsaharafrågan.

Polisario Fronts Europarepresentant Mohamed Sidati sa i ett uttalande att avvisandet av

politikerna är ännu ett försök från Marockos sida att dölja det systematiska förtrycket mot västsaharierna. Han uppmanade EU och människorättsorganisationer att agera så att den militära belägringen och medieblockaden upphör.

De två parlamentarikerna är inte de första svenska politiker som avvisats från Marocko. Nuvarande ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, Isabella Lövin, reste som EU-parlamentariker på samma sätt med en grupp EU-parlamentariker till Västsahara 2013. Den folkvalda gruppen stoppades i på flygplatsen i Casablanca och fick inte resa vidare.

Isabella Lövin berättade då: ”Det värsta var inte hur oförskämt och förnedrande vi europaparlamentariker blev behandlade utan den totala tystnaden från både EU och Sverige som vi möttes av efter händelsen.”

Även partiledaren Jonas Sjöstedt (V) reste som riksdagsledamot till Västsahara vintern 2010. Men han hindrades från att byta plan mot Västsahara på flygplatsen i Casablanca i Marocko. Hans syfte med resan var bland annat att försöka ta redan på vad som hänt under och efter den marockanska polisens brutala rivning av protestlägret Gdeim Izik utanför huvudstaden El Aaiún.

Inte heller hans stoppade besök ledde till officiella protester från Sverige.

En lång rad representanter för organisationer och politiska partier från olika delar av världen har försökt ta sig in i den ockuperade delen av Västsahara men blivit avvisade. Det är nästan omöjligt för journalister att få ackreditering att besöka landet.

- Marocko vill absolut inte att vi ska bli ett självständigt land med besökare, för då kommer världen att få veta vilka grymheter de har begått mot oss, berättade människorättsaktivisten Ghalia Djimi redan 2008. Hon satt själv fängslad i hemlighet i fyra år under vidriga förhållanden som 20-åring.

LENATHUNBERG



De 19 politiska fångarna inledde en hungerstrejk i oktober mot de usla förhållandena i fängelserna. Nu väddar de om stöd från omvärlden och kräver att alla västsahariska politiska fångar ska frigges.

Svidande juristkritik mot Gdeim-Izikdomar

– Det är tydligt att detta rättegångsfall förvandlats till ett politiskt åtal. Det internationella samfundet måste agera så att den här gruppen av politiska aktivister från det ockuperade Västsahara garanteras rättvisa. Så skriver norska rättegångsobserveraren Tone Sørffonn Moe i en utförlig rapport om Gdeim Izikrättegången, publicerad i september 2017.

I juli fastställde en civil marockansk domstol domarna på 20, 25, 30 år eller livstids fängelse mot 19 västsaharier som tidigare dömts av en militärdomstol och som redan suttit fängslade i sju år. Samtliga 19 är kända västsahariska människorättsförsvarare och fredliga företrädare för självbestämmande för Västsahara. Åtalet gällde bildandet av kriminella gäng och mord på 11 marockanska poliser i samband med att polisen bröt upp ett fredligt protestläger 8 november 2010 utanför Västsaharas huvudstad El Aaiún.

Amnesty International med flera organisationer hade efter den första domen krävt att västsaharierna skulle släppas fria eller få en ny civil rättegång.

”Domarna bygger inte på tillräckliga bevis. Rapporterna från polis och militärpolis har använts som bevismaterial och försvaret har inte kunnat ifrågasätta dessa rapporter. De åtalade har utsatts för tortyr. Den uppenbart partiska processen med domare som inte kunde kontrollera sin domstol mot en dominant åklagare och rådgivare till offren var ett ovärdigt spektakel.”

Så skriver professor Mads Andenæs, tidigare ordförande/rapportör för FN:s arbetsgrupp om godtyckligt fängslande i ett förord till rapporten.

En mängd internationella lagar som Marocko har skrivit under har brutits. Det gäller främst rätten till en rättvis rättegång och förbudet mot tortyr, står att läsa i rapporten.

De 19 fängslade kidnappades eller greps utan att de mest grundläggande mänskliga rättighe-

ter tillgodosågs. Tortyr, grym omänsklig och förnedrande behandling eller straff skedde under både själva gripandena och fängelsetiden.

De huvudsakliga bevisen mot de åtalade har bestått av rapporter från polis och militär. Gdeim Izik-gruppen har utsatts för tortyr både under gripandet och under förhör.

- Jag känner dem alla, berättar västsahariern Elwali Amidane, som själv har förföljts, torterats, dömts och suttit fem år i ett marockanskt fängelse.

Historien upprepar sig och förhållandena har inte förändrats i det marockanska rättssystemet.

- Situationen för dem är katastrofal. De är splittrade och uppdelade på olika fängelser. De får inte ta emot besök och de hungerstrejkar. Polisen har försökt att köpa dem, men de låter sig inte köpas. De får nu betala priset för hela det västsahariska folket.

Men vad kan då svenskar göra för dem?

– Skriv protestbrev till marockanska ambassaden! Kontakta det marockanska justitiedepartementet och fråga efter fångarna, så att Marocko vet att folk i Sverige stöttar dem! Åk till ockuperat område och besök familjerna till fångarna! Se till att fångarna inte blir glömda!

Situationen för fångarnas släktingar är också svår. De måste åka hela vägen till Rabat för att träffa de fängslade. Tidigare satt alla fångar i samma fängelse. Familjerna kunde turas om att besöka dem alla. Nu går inte det, eftersom fångarna sitter i olika fängelser. Många familjer har det också svårt med ekonomin, dyra resor och uppehälle. En del släktingar är analfabeter.

- Sverige har stor betydelse. Ett svenskt erkännande av Västsahara hade betytt så mycket, säger Elwali Amidane.

LENATHUNBERG

OBSERVER REPORT: THE 2017 TRIAL AGAINST POLITICAL PRISONERS FROM WESTERN SAHARA finns att läsa på wsrw.org

Se även artikel i Västsahara 3/2017 www.vastsahara.net

På det centrala torget i den ockuperade huvudstaden El Aaiún vajar marockanska flaggor överallt.





– Jag känner alla de 19 Gdeim Izikfångarna, som nu dessutom är spridda på olika fängelser långt från sina familjer. Jag vet precis hur de har det. Förfärligt, säger Elwali Amidane, nu i Sverige.

Dömdes till fem års fängelse för protest mot ockupationen

– Jag kan aldrig glömma det som hände. Det är som en film som ständigt kommer tillbaka. Jag hoppas att nästa generation aldrig ska behöva uppleva samma lidande.

Elwali Amidane är en smal, lågmäld, pojkläk 30-årig väst-saharier. Sedan några år arbetar och bor han med sin familj i Sverige. Men resan hit var mycket lång.

Han föddes i Västsaharas ockuperade huvudstad El Aaiún 1986, gick i den marockanska skolan med marockanska lärare i nio år och påbörjade en yrkesutbildning till elektriker.

Föräldrarna pratade inte politik, berättar Elwali. Men de hade svåra erfarenheter av den marockanska invasionen 1975. Morfadern var

en välkänd person som arbetade i den spanska armén. Han greps 1975, var ”försvunnen” i några år men kom tillbaka. Detsamma hände med en morbror. Han greps också av marockansk polis och var ”försvunnen” men kom tillbaka efter tre år.

Väst-saharier som kanske hade någon koppling till Polisario, till exempel bror, syster eller mamma till någon i ledningen, greps och kastades i fängelsehålor i bland annat Atlasbergen. Många dog där. Men en del släpptes efter upp till 14 års helvete och dök plötsligt upp vid familjens hem som levande lik. De kom tillbaka men var ständigt övervakade, förföljda, skadade fysiskt och psykiskt och utan möjlighet att försörja sig. Många dog strax efter frigivningen.

Under många år vågade få protestera. Men

2005 ägde en ”intifada” rum i El Aaiún, en stor protestdemonstration mot den marockanska ockupationen och mot att 10 unga väst-saharier nyligen hade fängslats. Väst-saharier gick ut på gatorna med banderoller och flaggor och ropade slagord – trots vetskapen att de med största sannolikhet skulle drabbas av förföljelse, misshandel, förlorat jobb, gripande, tortyr eller fängelse.

Så skedde också. Demonstrerande väst-saharier greps och misshandlades. Fängelset i El Aaiún var överfullt av väst-saharier.

Den då 18-åriga Elwali, som deltog i protesterna, kände de gripna 10 killarna. De hade delat ut flygblad i hemlighet, där det stod: Stöd Polisario! Vi vill ha självbestämmande och



2005 greps den då 18-åriga Elwali och kastades i fängelse utan rättegång. Väst-saharierna hungerstrejkade i protest mot förhållandena. Elwali togs till sjukhus och sattes fast i sängen med handklovar.

självständighet! Frige de politiska fångarna!

– Polisen letade efter mig och i augusti 2005 greps jag.

Elwali greps av civilklädd polis och sattes med handklovar i en taxi. Det skedde helt i smyg, men några grannar lyckades ändå se det hela och meddelade familjen.

I fem dagar satt han i en poliscell, torterades och hindrades från att sova. Polisen hotade med att gripa andra familjemedlemmar eller att man helt enkelt skulle låta honom ”försvinna”.

– Jag trodde att de skulle döda mig, säger Elwali.

Under tiden sökte föräldrarna och syskonen desperat efter honom. Pappan kom till polisstationen och frågade efter honom men där fanns han inte, uppgav polisen.

Efter de fem dagarna skickades Elwali till domstolen.

Av en slump hade mamman samma dag gått till polisstationen för att återigen fråga efter sin son. ”Nej, han är inte här”, fick hon som vanligt till svar. Men utanför stationen fick hon plötsligt syn på en polisbil och där satt Elwali, på väg till domstolen. Mamman och Elwali kunde vinka till varandra. Så försvann bilen.

Hela dagen fick Elwali vänta i domstolen, medan poliserna vaktade honom.

– Fick du någon advokat? frågar jag.

Elwali skrattar högt.

– Det fungerar inte så i det marockanska sys-

temet, säger han sedan vänligt.

Till slut på kvällen kom en domare, som ställde några korta frågor:

”Vad heter du? Är du gift? Hur gammal är du?” Inga andra frågor, berättar Elwali.

Poliserna runt Elwali hade sagt till honom: ”Säg inget till domaren! Svara bara på frågorna! Annars tar vi dig tillbaka till tortyren igen.”

Efter detta korta möte med domaren togs Elwali direkt till det ökända Svarta fängelset i El Aaiún. Så här berättar han om cellen dit han fördes:

– Jag blev helt chockad. Jag är fortfarande

”Efter 19 dagars hungerstrejk togs jag medvetslös till ett sjukhus.

Jag vaknade upp med dropp i ena handen och handklov om den andra och poliser vid dörren. Läkaren sa att hungerstrejken var slut och att jag måste opereras för invärtes skador i magen.”

chockad, när jag tänker på det. Rummet var helt packat med fångar. Folk låg på varandra på golvet. En del hade gjort hängmattor av filtarna och försökt hänga upp dem. På hyllorna för kläder låg också fångar. På toaletten låg fångar. Det var helt otroligt.

– Vi 36 väst-sahariska politiska fångar var blandade med vanliga kriminella. Vi försökte prata med vakterna om att vi faktiskt hade vissa rättigheter, men de diskriminerade oss hela tiden. När vi fick besök, förkortade de tiden och vi fick bara ta emot mamma eller syster och inga vänner. Vi fick inte heller träffa andra i andra celler. Fem väst-saharier skickades dessutom plötsligt en natt iväg till ett annat fängelse.

Till slut startade 15 väst-saharier en hungerstrejk, bland dem Aminatou Haidar, Brahim Numria och Ali Salem Tamek, alla kända människorättsaktivister. Deras krav var: en rättvis rättegång, rätt till besök, alla politiska fångar på ett ställe tillsammans, human behandling, rätt till medicin och att de fem förflyttade skulle komma tillbaka.

Elwali var yngst med sina 18 år. I en månad satt han i denna cell.

– Efter 19 dagars hungerstrejk togs jag medvetslös till ett sjukhus. Jag vaknade upp med dropp i ena handen och handklov om den andra och poliser vid dörren. Läkaren sa att hungerstrejken var slut och att jag måste opereras

för invärtes skador i magen.

Genom att personal på sjukhuset ”skvallrade” fick familjen veta att Elwali var där. Han fick stanna i 25 dagar.

Under tiden rapporterade marockansk media falskt om hungerstrejken.

– Justitieministern sa, att vi hade fått rättvisa rättegångar, att vi bara ljög om att fängelsecellerna var överfulla. Men någon hade lyckats ta foton inifrån fängelset och de började nu spridas, berättar Elwali.

Några höll ut med hungerstrejken i 51 dagar. Aminatou Haidar sändes till sjukhus flera gånger.

– Några krav uppfylldes; de fem kom tillbaka, vi fick en gemensam cell och besöken blev bättre. Men vi fick inte någon rättegång.

I samband med att den marockanske kungen besökte El Aaiún utsattes fångarna för påtryckningar att de skulle begära nåd. Alla vägrade.

En natt släpptes alla plötsligt. Elwali hade då suttit i fängelset i 10 månader.

Men efter några månader var det klippt igen. Civilklädda poliser i en civil bil grep honom. Nu försökte de förmå honom att samarbeta med polisen. Elwali vägrade. Och misshandlades.

Efter ytterligare några veckor greps han på nytt. Nu fick han handfängsel och bindel för ögonen och kördes ut ur stan. Där blev han slagen och trakasserad. Till slut tog poliserna ett bildäck och la om hans hals. De hällde på bensin och hotade att tända på.

– Samma sak hade hänt en annan kille. Han dog. Jag tänkte att nu är det slut, berättar Elwali.

Efter de stora fredliga demonstrationerna 2005 greps de ledande aktivisterna och satt i månader i överfulla celler i Svarta fängelset i El Aaiún. Ut-smugglade bilder tagna i smyg väckte stor uppmärksamhet i omvärlden.



Poliserna hotade honom och sa: ”Sluta upp med din aktivism! Ge dig iväg från Västsahara!”

Till sist slet de av honom kläderna, kastade ut honom naken från bilen och körde därifrån.

Elwali visste inte var han var, men till slut kom en västsaharier på motorcykel. Denne körde honom till en lägenhet. Där kontaktades familjen, som kom och hämtade Elwali.

– Allt detta som hade hänt mig, tortyren, misshandeln, diskrimineringen, behandlingen av mina kompisar skrev jag klagomål om och överlämnade till domstolen. De registrerades. Det kontrollerade vi. Men inget hände. Det blev inga rättegångar mot poliserna.

Den 11 oktober 2006 stormade polisen familjen Amidanes hem. Det var ramadan och alla låg och vilade. Familjemedlemmarna blev slagna, möbler sönderslagna. Systemen Rabab och Elwali greps och fördes bort med handbojor och bindel för ögonen.

Den här gången skickades Elwali inte till polisstationen utan till ett specialställe. I fyra dagar misshandlades och torterades han och skulle skickas till en militärdomstol.

Detta hände samtidigt som den danske officeren Kurt Mosgaard var chef för Minursostyrkan. Han hade utmanat Marocko genom att ta ned den marockanska flaggan som vajade på FN-byggnaden i El Aaiún. Marockanerna rasade.

– Marocko ville väl inte ha mer uppmärksamhet, så det var nog tack vare Kurt Mosgaard som det inte blev ännu värre för mig, säger Elwali.

Han fördes i stället till Svarta fängelset igen. Det blev en rättegång. En kompis dömdes till sex månaders fängelse medan Elwali fick – fem års fängelse. De var åtalade för att ha stoppat bandet som transporterar fosfat från fabriken i Bou Craa till hamnen, för att vara medlemmar i människorättsorganisationen Codesa, där

den internationellt prisbelönta Aminatou Haidar var ordförande och för att ha kränkt Marockos territoriella integritet. Ingen i familjen fick närvara vid rättegången.

Elwali fördes till fängelset i Taroudant i Marocko, där han alltså satt i fem år. De första två åren satt han i isoleringscell.

Hur överlevde han detta, knappt 20 år gammal?

– Vissa perioder var sämre, vissa var bättre. Det berodde på vem som var fängelsechef. Jag mötte fem stycken.

Under isoleringen släpptes han ut två timmar – när de andra fångarna var inlåsta. Men han lyckades få papper och penna och kontakt med en algerisk tidning som publicerade en artikel om honom.

Det blev naturligtvis bestraffning och hot efter det: ”Gör inget sådant igen! Sprid ingen information!”

Var fjärde månad fick han ta emot besök av familjen och han kunde ringa tre gånger i veckan.

När han till slut släpptes 2012 väntade familjen utanför fängelset på sin 25-åriga son och bror.

Tiden efteråt var han bevakad. Utanför familjens hem i El Aaiún stod hela tiden en polisbil och vaktade.

Efter tre månader reste Elwali till Algeriet, där han under två månader fick medicinsk vård för alla sina skador från tortyr, misshandel och hungerstrejk. Han besökte flyktinglägren i Algeriet och fick sedan en inbjudan från Sverige att delta i MR-dagarna i Göteborg hösten 2012. Där bestämde han sig för att inte återvända till Västsahara. Han sökte och fick politisk asyl i Sverige.

LENATHUNBERG



Anders Kompass, civilkurage, mod och Marocko

På FN:s MR-kontor i Gênéve, där Anders Kompass var chef för fältoperationerna i många år, har i princip ingenting gjorts för västsahariernas mänskliga rättigheter. Marocko förbjuder.

Anders Kompass, har hyllats i radio, TV och tidningar som en orädd visseblåsare för civilkurage och mod när han gav direktinformation till Frankrike om franska FN-soldaters sexuella övergrepp på barn i Centralafrikanska republiken. Kompass fick då med omedelbar verkan 2015 lämna sitt arbete som chef för fältoperationerna på FN:s kontor för mänskliga rättigheter i Gênéve. Den tjänsten hade han haft sedan 2009. Någon på kontoret läckte informationen till brittiska tidningen The Guardian och agerandet blev en världsnöhet. Anders Kompass blev senare rentvådd från misstankar om tjänstefel men valde att sluta sitt arbete på FN:s MR-kontor. Numera arbetar han på Utrikesdepartementet i Stockholm.

Hösten 2014 läckte någon på twitter hemligstämplad diplomatpost från Marockos ambasadör i Gênéve, Omar Hilale, till marockanska utrikesministeriet. I denna korrespondens redogörs bland annat för möten mellan Omar Hilale och FN-tjänstemannen Anders Kompass, som beskrivs som en välvillig informatör och mycket god vän till Marocko med beredskap att bland annat påverka sin närmsta chef, högkommis-

sariern på MR-kontoret Navi Pillay. Det gällde främst att hon inte skulle arbeta för att FN-styrkan Minurso:s mandat skulle utökas till att också gälla mänskliga rättigheter. Dessutom ville inte Marocko att högkommissarien skulle besöka flyktinglägren. FN-sändebudet Christopher Ross ansåg att hon borde göra detta för att ha kontakt med båda sidor i konflikten.

Tidskriften Västsahara har flera gånger försökt att få en intervju med Anders Kompass om dessa dokument och uppgifter. Det har han inte velat ställa upp på.

Men under Bokmässan i Göteborg i september talade Anders Kompass på ett välbesökt

INGA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I OCKUPERADE VÄSTSAHARA

Minurso i Västsahara är den enda av FN:s fredsbevarande styrkor som saknar MR-mandat, det vill säga uppdrag och skyldighet att övervaka och rapportera om brott mot de mänskliga rättigheterna. Det betyder att den västsahariska befolkningen i ockuperat område är totalt skyddslös. De har ingen instans att gå till när de till exempel utsätts för misshandel, övergrepp och tortyr av marockansk polis. Det finns ingen som skyddar civilbefolkningen – trots att FN-styrkan finns på plats och trots att inget land i världen anser att Marocko har rätt till Västsahara.

möte arrangerat av Svenska kyrkan med rubriken ”Mod, motstånd och civilkurage”

I samtalet med journalisten Martin Schibbye beskrev Anders Kompass sig själv som en person, som aldrig kan acceptera tystnadskultur, som har stor ansvars känsla och som vill göra rätt. Han vill också låta människor berätta sina historier: ”Tack för att du skrev ned min berättelse, så att jag inte blir bortglömd”, har drabbade människor han träffat i arbetet sagt till honom.

Efter det mer än fullsatta mötet på Bokmässan går jag fram till Anders Kompass och frågar honom åter om Västsahara och Marocko, denna gång om de rapporter han ska ha skrivit efter officiella besök i den ockuperade delen av Västsahara. Jag får några minuter innan nästa möte i salen ska börja.

Västsahara är uppenbart en känslig fråga för Anders Kompass.

Det visar sig vara ett enda besök han genomförde under sina sex år som chef. Ett annat besök gjordes av medarbetare under dessa år.

– ”Om Kompass träffar Polisario-sympatisörer, så slänger vi ut honom direkt och stänger kontoret”, hotade marockanerna med, berättar nu Anders Kompass om sitt enda besök i ockuperat område.

Det är just detta jag har hört västsaharier berätta: Besvikelsen över att när en hög FN-tjänsteman äntligen kommer från MR-kontoret i Gênéve till ockuperade Västsahara – så träffar han inte västsaharier och lyssnar inte på deras berättelser.

– Marocko har fullständig kontroll över området. Man kan inte åka dit utan marockanskt tillstånd. Det finns också andra länder bakom, säger Anders Kompass utan att nämna namn på dessa stater.

När det gäller den läckta marockanska diplomatposten säger han:

– Varför tror du på den marockanska ambasadörens rapportering? Den är full av lögn.

På MR-dagarna i Göteborg 2015 fick jag en intervju med Navi Pillay, som nyss slutat sitt arbete som högkommissarie på FN-kontoret i Gênéve. Jag frågade henne bland annat varför FN-kontoret för mänskliga rättigheter inte agerat för västsaharierna under alla år, särskilt med tanke på att FN-styrkan Minurso saknar MR-mandat.

Navi Pillay berättade då, att de under många år försökt öppna ett kontor i ockuperat område men att det var omöjligt på grund av ”vissa staters” ovilja. Hon menade också, att FN-kontoret därför i princip inte kan göra någonting, att det är ländernas regeringar som måste agera och om det, som i detta fall, inte sker, så är det civilsamhällets uppgift att driva på regeringarna i sina egna länder.

Navi Pillay besökte aldrig flyktinglägren. I stället reste hon till Marocko strax innan hon slutade sin tjänst som chef på FN:s kontor för mänskliga rättigheter 2014. På en presskonferens i Rabat hyllade hon Marocko för framstegen när det gällde mänskliga rättigheter, men tillade att det fanns en del kvar att göra.

TEXT: LENATHUNBERG
FOTO: BENGT OBERGER

En dröm byggd på lösan sand

För två år sedan, när fotbollsproffset David Silva tog det första spadtaget och skyfflade ut sand över stranden på Kanarieöarna, verkade det hela väldigt oskyldigt. Knappast tänkte han på att han deltog i en geopolitisk konflikt.

Fotbollstjärnan, till vardags i Manchester City, är född i de södra delarna av Gran Canaria. Han ville stödja byggandet av en ny strand, ett projekt som lovade fler turister och fler jobb. Till anläggningen hörde också en golfbana och en marina med plats för 500 båtar.

– Sanningen är att det här är ett fantastiskt projekt som människor kommer att njuta av att återvända till, säger ambassadören för Anfi Group David Silva. Anfi Group är researrangören som marknadsför Tauro som ett ”femtjärnigt paradys”.

Men drömmen om en av Europas senaste lyxresorter är byggd på sand. Vad David Silva kanske inte visste var att projektet som skulle täcka den stenprydda stranden med 70 000 ton gyllenbrun sand skulle sluta i en geopolitisk konflikt med anklagelser om att sanden importerades i strid med internationell lag från Afrikas sista koloni, det ockuperade Västsahara.

De spanska myndigheterna inledde en förundersökning. Anfi insisterar att de inte gjort något fel. Människorättsexperter menar att om sanden skulle visa sig vara hämtad från de ockuperade delarna av Västsahara, bara några mils sjöväg från Kanarieöarna, skulle det vara i strid mot såväl beslut från FN:s säkerhetsråd som domar från EU-domstolen.

– EU-domstolens beslut är tydliga: du kan inte exploatera naturresurser från ockuperade

områden om intäkterna inte går till den lokala befolkningen”, säger professor Stephen Zunes, en expert på situationen i Västsahara.

Handel med Västsahara är kontroversiellt eftersom området har varit ockuperat av Marocko i över 40 år. I december 2016 kom en dom från Europas högsta domstol som klargjorde att handelsavtalet mellan EU och Marocko inte kunde inkludera jordbruks- och fiskeriprodukter från ockuperade Västsahara. Den bortglömda konflikten ligger dessutom i en region som är betydelsefull för Europas yttre gränser när det gäller kontroll av invandring och terrorism.

Anfis vision om ett ”nytt Eden” i Tauro-dalen, som ligger på den södra delen av Gran Canaria, påbörjades för två årtionden sedan och blev början på slutet för den naturliga stenstranden.

Anfi hade svårt att hitta sand på Gran Canaria så de fick blicka utomlands. När frågan om sandens ursprung ställs till Rubén Reja, press talesman för Anfi Group väljer han att klassificera sanden som ”Saharan sand”, sand från Sahara. Genom detta antyder Rubén Reja att sanden skulle kunnat komma från Marocko. Han menade även att det var praxis att hämta sand från Sahara när det kom till strandbyggen på Kanarieöarna.

– Vi kunde inte köpa sanden här på Kanarieöarna, säger Rubén Reja.

– Den har hämtats från Saharaöknen genom

ett lokalt företag som specialiserar sig inom verksamheten, säger han och la till att de hade ”alla tillstånd och följt alla juridiska ramverk”.

Men den spanska miljöskyddstjänsten Seprona inledde en undersökning. Det ledde till att chefen för kustmyndigheten sades upp, anklagad för att ha förfalskat ett juridiskt dokument som gjorde det möjligt att börja bygga Taruo Beach. En av de oegentligheter som Seprona hittade var att sanden, som skulle komma från Las Canteras i Las Palmas, faktiskt inte gjorde det.

Sepronas chef i Las Palmas, Löjtnant Germán García, berättade hur de hade observerat ett holländskt fartyg tillhörande rederiet Eemswerken leverera sand.

– Sanden fördes in illegalt och släpptes av helt utan kontroll, hävdar García.

I maj 2016 publicerar Eemswerken en nyhet på sin hemsida. Ett skepp skulle transportera 100 000 ton Saharasand från El-Aaiún, huvudstaden i det Marocko-ockuperade Västsahara, till Las Palmas. Foton tagna av en lokal journalist vid hamnen i Arinaga, ett par mil nordöst om Tauro Beach, visade hur sanden lastades i lastbilar märkta med logotypen tillhörande Santana Cazorla, ett lokalt byggnadsföretag som äger femtio procent av Anfi Group.

När en av artikelförfattarna besökte Västsahara i april, 2017, följdes han väldigt nära av polisen och hindrades vid upprepade tillfäl-

Sanden på stranden Las Teresitas på Teneriffa fraktades av spanjorerna från kolonin Spanska Sahara på 70-talet. Nu köper spanska företag västsaharisk sand av Marocko för att bygga stranden Tauro på Gran Canaria. Foto: Anders Lundqvist.

len att utföra sitt arbete till följd av upprepade polisförhör och restriktioner. Att ta sand från hamnen var strängt förbjudet.

Trots detta kunde ett prov smugglas ut. Professor Valentin R Troll från Uppsala universitet, en specialist på Kanarieöarnas geologi, bekräftade att sanden från Tauro Beach var mineralogiskt ”väldigt lik” det prov som smugglats ut från Västsahara, liksom flera andra konstgjorda stränder på Kanarieöarna.

Via mejl bekräftar överste János Besenyő,

”I och med att embargo saknas kan företagen göra och agera hur de vill. Internationell lag gäller, men det finns inga juridiska konsekvenser.”

ERIK HAGEN
WESTERN SAHARA RESOURCE WATCH

som tjänstgjorde i Minurso 2003–2004, FN:s fredsbevarande uppdrag i Västsahara, att han under 2003 såg ”enorma skepp” fyllda med sand lämna hamnen vid El-Aaiún. Han frågade även besättningen vad sanden användes till. – De berättade för mig att sanden transporteras till Gran Canaria där den ska användas

på stranden, sa Besenyő.

– Jag hörde från lokalbefolkningen att sanden kom från Västsahara, jag vet dock inte exakt varifrån.

Fartyget Dura Bulk filmades när det lastade av sand från dess skrov vid hamnen i Las Palmas, Gran Canaria. Skeppet kunde sen, via en onlinetjänst, spåras tillbaka till sin senaste hamn före Las Palmas, vilket var El-Aaiún. Dura Bulk gjorde den resan flera gånger inom loppet av en månad.

– I och med att embargo saknas kan företagen göra och agera hur de vill. Internationell lag gäller, men det finns inga juridiska konsekvenser. Vi måste höja insatsen för de inblandade företagen, säger Erik Hagen från Western Sahara Resource Watch, i en intervju från flyktinglägren utanför Tindouf, Algeriet.

Polisario Front, frihetsrörelsen och den FN-erkända representanten för den västsahariska befolkningen, tog 2015 upp ett fall i EU-domstolen gällande handel med lantbruks- och fiskeriprodukter. I december 2016 slogs det fast att handelsavtalet mellan EU och Marocko inte kunde appliceras på produkter från Västsahara.

– Det framgår klart och tydligt av domstolens beslut att Marocko aldrig har erhållit suveränitet över Västsahara och att om EU, eller tredje land, vill skapa internationella handelsavtal med produkter från Västsahara behöver de förhand-

la med Polisario Front för att på så vis få samtycke från den västsahariska befolkningen”, sa Gilles Devers, Polisarios advokat i EU-domstolen. Polisario hävdar att inget sådant samtycke hade beviljats i det här fallet.

Enligt siffror från 2015, hämtade från ”The Observatory of Economic Complexity” (OEC), gick nästan 70 procent av Marockos totala sandexport till Spanien. Sand är en av världens mest använda naturresurser och säljs globalt. Den totala sandhandeln under 2015 omsatte hela 1,72 miljarder US dollar.

Tauro Beach är inte den första stranden som byggts med sand från Västsahara. Runt 270 000 ton sand från Västsahara importerades under 70-talet i samband med konstruktionen av Las Teresitas, en strand på Teneriffa. På den tiden var Västsahara fortfarande en spansk koloni.

Stranden fixades till med mer sand 1998, då under den nuvarande marockanska ockupationen, som vid det laget redan pågått i över 20 år.

I dagsläget är Tauro Beach stängd till följd av Sepronas undersökning. Hur strandens framtid ser ut är fortfarande mycket osäkert.

På frågan huruvida Anfi har en officiell hållning när det gäller Västsahara svarade Rubén Reja, företagets kommunikationsansvarige, ”Anfi only knows about holidays.”

TEXT: ROWAN BAUER
OCH ANDERS LUNDQVIST

Sverige fortsatt aktivt i arbetet för Västsahara

Tidskriften Västsahara skriver i nr 3 2017 att Sverige sviker i Västsahara-frågan, och att västsahariernas rättigheter inte längre står i fokus. Bilden som målas upp är inte korrekt. Den nuvarande regeringen är den mest aktiva någonsin i Västsaharafrågan, och har trappat upp sitt arbete inom en rad områden.

Sverige har sedan 2016 intensifierat sitt arbete i Västsaharafrågan. Regelbundna högnivåsamtal förs med huvudaktörerna, inklusive Marocko, Polisario, FN, och Algeriet, och vi har en nära dialog med det civila samhället i Sverige. Under förra året besökte jag både Rabat och Alger för samtal om bl.a. Västsahara. De bilaterala kontakterna är av största vikt för att Sverige ska kunna bidra till en förhandlingslösning.

Sverige är aktivt inom FN, där vår roll som medlem i säkerhetsrådet 2017-2018 gett oss en ny plattform för vår Västsaharapolitik. Regeringen ger fullt stöd till FN:s nya sändebud till Västsahara, Tysklands tidigare president Horst Köhler, och ser över möjligheterna att sekondera personal till hans kontor. Köhlers arbete är centralt för att föra parterna närmare varandra.

I april varje år omförhandlar säkerhetsrådet mandatet för FN:s insats i Västsahara, Minurso. Vårens förhandlingsrunda var den första där Sverige deltog, vilket också märktes i resultatet. Under processen kunde Sverige driva och bidra till skrivningar om återupptagna politiska förhandlingar, humanitärt stöd för västsahariska flyktingar, mänskliga rättigheter och inkludering av kvinnor i den politiska processen. Detta var första gången någonsin kvinnligt deltagande i den politiska processen togs upp i Minurso:s mandat. Sverige agerade aktivt både inför och under förhandlingarna, bland annat genom kontakter med parterna och FN:s institutioner.

Mycket finns fortfarande att göra vad gäller FN:s agerande i Västsaharafrågan, men tillsättningen av Horst Köhler som sändebud och det nya Minurso-mandatet är ett steg i rätt riktning.

Regeringen är även aktiv inom EU. EU-domstolen meddelade i en dom från december 2016 att jordbruk- och fiskhandelsavtalet mellan EU och Marocko inte var tillämpligt på Västsaharas territorium. Domstolen menade att Västsaharas folk utgör en tredje part till avtalet och att en sådan tredje part måste lämna samtycke till avtalets genomförande. Domen är i stora drag i enlighet med regeringens positioner och regeringen är mån om att domen ska efterle-

vas. Frågan diskuteras för närvarande mellan EU och Marocko, samt internt inom EU, och regeringen driver fortsatt att ett eventuellt tilläggsavtal garanterar samtycke från Västsaharas folk, vilket är i linje med EU-domstolens dom.

Sverige arbetar också för västsaharierna genom humanitärt stöd till flyktinglägren i Tindouf. Tilldelningen sker av Sida utifrån regeringens humanitära strategi. För 2017 har Sida hittills allokerat 11 miljoner kronor, och regeringen möjliggör också långsiktiga insatser till stöd för västsahariska flyktingar. Utöver detta är Sverige en av de största bidragsgivarna av kärnstöd till UNHCR och WFP, som båda är verksamma i flyktinglägren i Tindouf.

Sammantaget har det svenska arbetet för Västsahara intensifierats på en rad fronter, och den nuvarande regeringen är den mest aktiva någonsin. Några sjunkande ambitioner eller svek är det alltså inte tal om, tvärtom. Det övergripande målet är fortsatt en förhandlingslösning där västsahariernas rätt till självbestämmande tillgodoses.

MARGOT WALLSTRÖM

Kommentar från Västsaharas redaktion:

Utrikesminister Margot Wallström skriver i sin artikel, att Tidskriften Västsahara nr 3/2017 ger en felaktig bild av regeringens arbete för västsaharierna.

Tidskriften Västsahara kan bara konstatera att Sverige i FN:s säkerhetsråd tydligen inte lyckats driva fram ett MR-mandat för den fredsbevarande FN-styrkan. Västsaharierna i den ockuperade delen är lika skyddslösa som tidigare.

Sverige överklagade EU-domstolens dom 2015 om att handelsavtal mellan EU och Marocko inte gäller Västsahara. Dessutom ställde Sverige sig 2017 bakom EU-kommissionens arbete för ett nytt handelsavtal där västsahariska varor ändå ska kunna inneslutas, trots en ny hårdare dom från EU-domstolen 2016. Västsaharierna är inte involverade i denna EU-Marockoprocess, som i princip går ut på fortsatt stöld av Västsaharas råvaror.

Sveriges direkta humanitära stöd till flyktinglägren som bestått av maktillstånd på burk har avslutats av Sida.

Sverige har dessutom inte verkställt riksdagsbeslutet 2012 om ett erkännande av staten Västsahara.

LENATHUNBERG



Den svenska regeringen blundar

Inga direktiv till svenska företag som fortsätter att tjäna pengar i Marocko-ockuperade Västsahara.

Skamligt att Sverige deltar i EU:s fula spel att kringgå EU-domen. Det menar Malin Björk, EU-parlamentariker (V) och Lotta Johnsson Fornarve, riksdagsledamot (V) i en artikel i Svenska Dagbladet 18 oktober.

Varför fegar den annars så modiga utrikesminister Margot Wallström? Varför törs inte en rödgrön svensk regering vara lika tydlig som den norska högerregeringen? Det är två frågor som väcks hos oss när vi läser rapporten "Sverige och plundringen av Västsahara", nyligen utgiven av Western Sahara Resource Watch (WSRW). I rapporten klargörs tydligt vilka svenska företag som i strid mot EU-domstolen, liksom FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, fortsätter att investera och tjäna pengar i det av Marocko ockuperade Västsahara.

Den svenska regeringen väljer att blunda i frågan. UD tycks inte ha utfärdat några som helst råd om hur svenska företag ska förhålla sig till EU-domstolens beslut. Det förvånar verkligen att regeringen är så feg, särskilt i jämförelse med de högerstyrda regeringarna i Norge och Nederländerna som konsekvent har uppmanat företagen att hålla sig borta från det ockuperade Västsahara. Det är oacceptabelt att S och MP har svängt så i frågan om det ockuperade Västsahara. De två partierna har gått från en tydlig principiell position att Västsahara ska erkännas till att följa Marockos, och vissa svenska företags, intressen.

Folkrättsligt är frågan om Västsahara glasklar. Redan 1975 slog Internationella domstolen i Haag fast att Marocko inte har rätt till Västsahara. Landet är med andra ord ockuperat. 1991 lade FN fram en fredsplan som innefattade eldupphör, därefter folkomröstning med alternativen självständighet eller integration med Marocko. Både Marocko och befrielserörelsen Polisario godkände FN-planen. Idag, 26 år senare, har det fortfarande inte hållits någon folkomröstning. Orsaken ligger helt på den ena av parterna – Marocko, som obstruerat och hin-

drat genomförandet av folkomröstningen. Sedan 2004 säger ockupantmakten dessutom att man aldrig kommer att acceptera ett självständigt Västsahara.

I december 2012 beslutade riksdagen om ett svenskt erkännande av Västsahara. Den sittande högerregeringen ignorerade beslutet. S och MP kritiserade regeringens vägran att lyssna till riksdagen. Nu själva i regering, sedan tre år, har de två partierna valt att göra precis som den tidigare högerregeringen. Den marockanska ockupationsmakten jublar.

EU-domstolen avgav förra året en prejudicerande dom som fastslog att inget handels- eller associationsavtal mellan EU och Marocko kan omfatta Västsahara. Domen klargör att det krävs samtycke från Västsaharas folk.

Den enda legitima representanten för västsaharierna, erkänd av FN, är befrielserörelsen Polisario. Trots det hålls Polisario utanför de nya förhandlingarna mellan EU och Marocko. I dessa, helt slutna, samtal försöker EU hitta en väg för att komma förbi sin egen domstols beslut. Det är en skam att den svenska regeringen deltar i detta

fula spel, i strid med alla folkrättsliga principer. Det fanns en annan tid när Sverige, särskilt Olof Palme, ofta framstod som rösten i globala nord som stod upp tillsammans med de förtryckta folken i syd. I den progressiva andan borde istället den svenska regeringen idag utfärda skarpa varningar mot svenska företag som Atlas Copco, Wisby Tankers och andra bolag som är involverade i affärer i det ockuperade Västsahara. Likaså borde de statliga AP-fonderna tvingas omplacera alla pengar som idag är investerade i företag som deltar i plundringen av Västsahara. Det krävs tydliga instruktioner till alla svenska företag så att de inte gör sig skyldiga till folkrättsbrott.

EU-domstolens beslut får inte kringgås. Sveriges regering måste driva kravet att den ursprungliga domen: att inga varor från Västsahara kan ingå i handelsavtalet, om det inte först godkänts av Polisario. Folkrätten måste vara principiell för en svensk rödgrön regering, inte något man kan sälja bort i ett handelsavtal.



MALIN BJÖRK



LOTTA JOHNSSON FORNARVE

Missnöje i Rif – dålig bevakning i svensk media

Sedan oktober 2016 har demonstrationer pågått mot den marockanska regimen i Rif. Oron utlöstes på samma sätt som den arabiska våren i Tunisien 2010. Fiskhandlaren Mouheine Fikri i al Hoceima klämdes ihjäl i en sopbil när han försökte ta tillbaka sin fångst av svärdfisk, som konfiskerats av polisen. Enligt ögonvittnen skedde det med vilje från polisens sida. Tiotusentals deltog i de omedelbara protesterna.

Fikris död var bara den utlösande faktorn. Rif är sedan länge Marockos mest socioekonomiskt utsatta område med hög arbetslöshet och fattigdom. Diktaturen exploaterar regionen. Folk kräver arbeten, sjukhus och ett slut på militariseringen och korruptionen och begär politisk frihet. Protesterna övergick snart i en gräsrotsrörelse kallad ”Al-Hirak al-Shabi”, dvs folk-rörelse. Rörelsen kämpar mot marginalisering och förtryck och för mänskliga rättigheter. Under året har demonstrationerna spritt sig till en rad städer i Marocko, som Rabat, Casablanca, Tanger, Fez och Agadir. Mohamed Bouazizis självmord i Tunisien har inspirerat till att en rad människor i Marocko tagit livet av sig på marknadsplatser och framför myndighetsbyggnader.

Regimens omedelbara reaktion var omfattande arresteringar, naturligtvis först och främst av dem som leder protesterna. Polisövergrepp och husrannsakingar följde. Journalister hin-

drades att rapportera, en väl känd metod i det ockuperade Västsahara, med arresteringar och hot. Ledarna anklagas för att ”underminera nationens säkerhet” och demonstranterna för att söka självständighet för Rif, då en del Rifflaggor förekommit under upproret.

Kungen är förutom politisk diktator även den högste religiösa ledaren, trons försvarare. Regimen har utnyttjat detta genom att sprida sitt politiska budskap vid fredagsbönerna i moskéerna. Många är löftena om förbättringar för medelklass och de fattiga, men de har sällan realiserats. I samband med kungens födelsedag förklarade han traditionsenligt amnesti för de flesta arresterade, men inte för ledarna.

Dålig mediebevakning. Den svenska mediebevakningen om utvecklingen i Marocko sedan oktober 2016 har varit medioker, om den ens existerat. Det verkar som om endast public service-medierna SR och SVT varit aktiva. Över huvud taget är bevakningen av Marocko och särskilt dess övergrepp i Västsahara undermålig.

Det är inte första gången nyhetsförmedlingen från Nordafrika varit bristfällig. Bland andra Dagens Nyheter tycks leva upp till vad den franske kungen Louis Phillip redan 1835, under erövringen av Algeriet, sade: ”Vad gör det, att hundra tusen skott hörs i Afrika; Europa hör dem inte.” Den danske journalisten Knud Holmboe menade 1932 i sin bok ”Ökenen brinner” att Europa inte visste något om det pågående kriget i Libyen. Det som eventu-



Hamnstaden Al Hoceima i Rifregionen ligger i norra Marocko vid Medelhavskusten. Foto: Wikimedia.

ellt kom fram var hyllningar till kolonialismen. Det fanns flera ögonvittnen till utvecklingen i bland annat Marocko, som instämde i kritiken, bland dem svenska främlingslegionärer. Frankrike och Italien gjorde allt för att stoppa seriös journalistik. Den svenske reportern Hans Langlet, som besökte Rif på 1920-talet, menade att information förfalskades för att tjäna två syften: ”att sanktionera den erövringslusta, som skämtsamt nog kallas ’fredlig penetration’ och att trola fram någon ära ur de genanta motgångarna.”

Damtidningsjournalisten Birgit Sparre åkte på bröllopsresa till Libyen på sent 1930-tal. Med sig hade hon Holmboes bok, som hon kastade ut genom fönstret på den buss, som tog henne genom öknen: ”Den skulle inte få förstöra vår libyska resa, som endast skänkt oss vackra och glada minnen.”

Dock uppmärksammades Rif-statens kamp i en debatt i Svenska Dagbladet 1925. Berbernas motståndsledare i Rif då, Abd el Krim, för-

svarades där av den svenske upptäcktsresanden Sven Hedin i polemik med den danske prinsen Aage, som var fransk främlingslegionär. Krim själv intervjuades i Stockholms-Tidningen så sent som på 1950-talet. Han menade att Frankrike var orsaken till allt våld i Maghreb. Under Algeriets frihetskrig 1954–1962 var rapporteringen klart bättre, särskilt DN-journalisten Sven Östes reportageresor i befriade områden.

Journalisten Elly Jannes reste i Marocko på 1950-talet och fick kontakt med motståndsrörelsen Istiqlal (oberoende), som förde en fredlig kamp med strejker och demonstrationer. De möttes av mötesförbud, fängslanden och censur. Enligt fransmännen omfattade motståndet endast ett fåtal bråkstakar, men Jannes upplevde att stödet för självständighet var omfattande.

Idag tycks intresset för Marocko vara tillbaka på Sparre-nivå. Rapporteringen därifrån består av glada resereportage, framför allt från ”sagostaden Marrakech”, där man kan hitta fina

När skall svenska medier förstå att Marocko mördar, stjälar och smugglar droger till Europa, en lukrativ verksamhet driven av en kriminell regim, organiserad brottslighet på hög nivå, behärskad av kungafamiljen och dess allierade höga militärer i god feodal anda?

fiskrestauranger. Att fisken sannolikt är tjuvgods från västsahariska vatten undersöks inte.

DN:s enda rapport från Marocko under Rif-oroligheterna är en rekommendation om resa i de marockanska Atlasbergen, som Rif är en del av. Den svenske ambassadören avråder inte från turism i landet, men manar till försiktighet.

Man kan undra vad det är med Marocko, som föranleder den avgrundsdjupa skillnaden till rapporteringen från Tunisien 2010. Marocko gör visserligen allt regimen kan för att stoppa seriös information, men det har ju inte stoppat journalister förr. Medier idag tycks ha gått på regimens propaganda och falska ögontjänareftergifter. När skall svenska medier förstå att Marocko mördar, stjälar och smugglar droger till Europa, en lukrativ verksamhet driven av en kriminell regim, organiserad brottslighet på hög nivå, behärskad av kungafamiljen och dess allierade höga militärer i god feodal anda?

INGVAR FLINK
FIL.DR I HISTORIA



Marockaner i Rifregionen protesterar mot marginalisering och förtryck.



Eva Josefsson, Maria Hultberg och Birgitta von Oldenskiöld från Zonta.



Per Anders Skytt och Stefan Aronson, Palestinagrupperna.



Amanda Björksell, volontär i Svenska kyrkan



Jon Fridholm, Östgruppen.



Eva Dalekant, Unicef.

Vad vet du om VÄSTSAHARA?

Årets Bok och Biblioteksmässa i Göteborg hade inte lika många besökare som tidigare år på grund av tidskriften Nya Tidens närvaro.

På andra våningen finns alltid Internationella Torget med ett digert scenprogram av olika organisationer som sprider sina budskap där och från sina monter. I år var det glesare här också bland publik och organisationer.

Jag går runt och frågar några organisationer vad de vet om Västsahara. En del representanter skruvar på sig och vill helst inte fram-

träda i bild och säga att de inte vet så mycket. Men inte alla.

Tre frimodiga damer från organisationen **Zonta**, som samarbetar med FN om kvinnofrågor, erkänner snabbt att de inte vet något om Västsahara men att de gärna tar emot foldrar och exemplar av tidskriften Västsahara.

– Detta ska vi läsa! Skicka gärna ett ex av tidskriften när den här artikeln publiceras, säger de, skrattar glatt och låter sig fotograferas. – Jag är medlem och prenumerant på tidskriften Västsahara. Förresten hörde jag dig prata om Västsahara i Härnösand i våras.

Pinsamt att jag inte kände igen **Stefan Aron-**

son, men den här gången stod han i Palestina-gruppernas monter, så jag kopplade inte ihop honom med Västsahara. Det var nämligen han som kontaktade tidskriften och berättade att det var den tecknade serien Uppdrag i Sahara av Janne Lundström och Ola Nyberg i Tidningen Vi 1977, som först väckte hans intresse för Västsaharafrågan. För något år sedan traskade denne företagsamma person upp på VIs redaktion för att leta reda på serien i arkiven. Kanske borde det spännande seriemagasinet tryckas om på nytt?

Även **Per Anders Skytt** från Palestinagruppernas styrelse är väl insatt i Västsaharafrågan.

– Det är beklämmande att inte västsa-hariernas situation kommer i fokus. Konflikten Israel-Palestina syns ju mer i media. Varför får vi inte höra mer?

– Jag är mest engagerad i Latinamerika. Afrika har jag sämre koll på, säger volontären **Amanda Björksell** i Svenska kyrkans monter.

Jag vandrar vidare och kommer till Östgruppen. Här sitter **Jon Fridholm**, som också vet mycket om Västsahara.

– Det är dödläge i förhandlingarna, trots att det pågår ett tyst krig. Kunskapen når inte ut. I Svalornas monter står **Sofia Westman**.

– Jag hörde Hans Linde prata om Västsahara för några år sedan och sedan dess köper jag inte marockanska tomater, för de kan ju vara odlade på ockuperad västsa-harisk mark.

Eva Dalekant på FN-organet Unicef funderar ett tag och säger:

– Jag vet ju att Västsahara vill bli självständigt och att Marocko inte vill det. Jag är ganska säker på att vi jobbar i Västsahara.

Hon plockar fram Unicef:s hemsida på datorn och tillsammans tittar vi på materialet som finns där. En bild från flyktinglägret Smara i Algeriet illustrerar informationen.

– Unicef jobbar ju med barn, familjer och hälsa, UNHCR med vatten och sanitet och WFP med mat.

Jag vandrar ut från Internationella torget nöjd med att så många faktiskt kände till Västsahara eller ville veta, trots att media i stort är så ointresserad av Västsaharafrågan.

TEXT OCH BILD: LENA THUNBERG

Vi kräver ett starkare agerande från Sverige

Ockupationen av Västsahara har pågått i över 40 år. Trots tidigare löften från socialdemokraterna om ett erkännande tar Sverige inga synliga krafttag för västsa-hariernas frihet. Den svenska regeringen pratar brett om folkrätten i icke-beslutsfattande rum i FN samtidigt som den låter svenska företag investera i ockuperade Västsahara och står inte upp för att EU:s handelsavtal ska exkludera produkter från Västsahara i enlighet med EU-domstolens beslut.

Kännedom om konflikten kring Västsahara och Marocko som ockupationsmakt är bland den svenska allmänheten låg. Många svenskar semestrar i Marocko utan vetskap om att det är en ockuperande makt. Få känner till att svenska företag gör stora investeringar på ockuperat område och att svenska AP-fonder investerar i marockanska statsobligationer. Dessutom investerar AP-fonderna flera miljarder kronor i företag som Siemens, Enel, Glencore och svenska Atlas Copco, vilka alla är verksamma i Västsahara. Brist på information och kunskap gör att det idag saknas ett större politiskt tryck för ett agerande från svenskt håll.

I den svenska regeringens utrikesdeklaration för 2017 nämns inte konflikten i Västsahara och i säkerhetsrådet har det varit tyst. Senast i slutet av oktober nekades svenska EU-parlamentariker tillträde till det ockuperade Västsahara. En sådan handling måste naturligtvis fördömas av både EU och Sveriges regering.

När Socialdemokraterna bröt sitt eget kongressbeslut om ett svenskt erkännande av Västsahara tog regeringen i februari 2016 beslut om att Sverige istället skulle kanalisera merparten av sitt stöd till FN-organ samt sätta press på FN att den sedan 1991 beslutade folkomröstningen om Västsaharas självständighet och självbestämmande ska genomföras.

Nästan två år senare ser vi att, trots de utlovande löfena, har Sverige gått från att vara ett föredöme i att stå upp för och erkänna olagligt ockuperade områden, som Palestina, till att bli tysta i frågan om Västsaharas frihet. Detta från en regering som säger sig driva en feministisk utrikespolitik och vara en röst i världen för demokrati och mänskliga rättigheter.

Västsahara är Afrikas sista koloni och att arbeta för ett erkännande och en självständighet är grundläggande i vårt arbete för skapa en rättvis värld. Afrikagrupperna kräver därför att:

- ◆ Sveriges regering omedelbart bör ompröva sitt beslut och erkänna Västsahara
- ◆ Sveriges regering med kraft fördömer den marockanska ockupationen av Västsahara
- ◆ Sveriges regering uppmanar svenska företag med investeringar i ockuperade Västsahara att avsluta dessa
- ◆ Sveriges regering ger konkreta direktiv till svenskt näringsliv om effekterna av EU-domstolens dom att Västsahara inte tillhör Marocko
- ◆ EU:s frihandelsavtal med Marocko ska exkludera produkter från Västsahara enligt högsta EU-domstolens beslut
- ◆ FN-styrkan Minurso får åtminstone ett utökat mandat att övervaka brott mot mänskliga rättigheter

LOUISE LINDFORS,
AFRIKAGRUPPERNAS GENERALSEKRETERARE



LOUISE LINDFORS

Följ tidningen på facebook så får du de senaste nyheterna:
www.facebook.com/tidskriftenvastsahara



STJÄL INTE VÅRA RÅVAROR!

Laila Fakhouri, västsaharisk student i Agadir, straffades och avstängdes från universitetet för att hon träffade utlänningar och gav information om Västsahara.

- Nu är jag persona non grata.
- Utländska företag tar våra

naturresurser. Upplys dem om att det är illegalt! Vi har ingen framtid i vårt eget land, de flesta är arbetslösa och bara marockanska bosättare får arbete.

- Vi vill att Sverige respekterar lagen och mänskliga rättigheter.

5

svenska och spanska EU-parlamentariker stoppades av Marocko på väg till Västsahara i oktober.

19

hårda domar mot västsahariska politiska fångar fördöms av europeiska jurister.

10

miljarder kronor har AP-fonderna placerat i företag som underlättar Marockos plundring av fosfatmineral.

100 000

ton stulen västsaharisk sand skulle 2016 fraktas till den nya Taurostranden på Gran Canaria.

0

direktiv från regeringen till svenska företag om hur de ska agera efter EU-domen: Avtal mellan EU och Marocko gäller inte Västsahara.